

La bellesa és una arma carregada de futur

DAMIA ALOU

Mentre a França la cultura de finals del segle XIX es veia sacsejada per la revolució simbolista

de Baudelaire i la seva nova proposta estètica de buscar la bellesa en allò que fins llavors s'havia considerat repugnant, el finisecularisme anglès prenia un caire totalment diferent, i aspirava a una bellesa clàssica, que seguís el motlle grec que ens havien llegat els artistes del Renaixement.

Walter Pater va ser l'impulsor, teòric i abanderat d'aquest moviment, i la radiació del seu pensament arribà a les ribes del llac Yeats i del llac Oscar Wilde, que afegí unes gotes de decadentisme. Però si ambdós proposaven l'art com un refugi contra la vida, Pater veia l'art com una extensió de la vida, un territori on respondre amb tota l'ànima a les passions exquisides, a les impressions delicades; l'art era una experiència en què el nombre més gran de forces vitals s'apleguen en llur energia més pura.

A *El Renaixement. Estudis d'art i poesia*, Pater exposa la seva visió estètica. Considera que la bellesa és un concepte admès universalment, i que el més important és que el crític "posseeixi un cert temperament, la facultat d'impressionar-se profundament en presència dels bells objectes". I si potser es tracta d'una idea discutible el cert és que ell, des del seu punt de vista, era un crític excel·lent, perquè l'anàlisi que fa de l'obra de Botticelli, Miquel Àngel o Da Vinci no és sols d'una precisió sorprenent, sinó que demostra una vivència singular, que ens arriba en l'expressió d'un autèntic artista (Pater) mitjançant un altre gran artista, Marià Manent, en una elegant traducció, sempre al punt, sense simplificar l'estil de Pater ni tampoc fer-lo més complex del que és. Deia Lévi-Strauss que quan els homes del Renaixement descobriren l'antiguitat grecoromana van veure que una civilització no es pot pensar ella mateixa si no disposa d'altres que li serveixin de comparació. Potser no seria mala idea, en el moment actual, en què la lletjor és la norma estètica imposada, començar a pensar en un món alternatiu on la bellesa sigui una arma, qui sap si carregada de futur. ♦♦

EL RENAI-XEMENT
WALTER PATER
TRADUCCIÓ DE
MARIÀ MANENT
ADESIARA
220 PÀG./18€

JORDI PIZARRO

Les palmeres del nord, les cartes del sud

SIMONA SKRABEC

El poeta Paul Muldoon ha revisat sovint amb una veu aspra la història del seu país, Irlanda. A *Diumenge de rams*

es permet pensar que les palmeres es podrien trobar en aquelles latituds perquè els dàtils –“petites i dolces carbasses”– creixen fins i tot on no hauria de créixer res. No cal dir que estem parlant de la fe en projectes que aglutinen la gent al voltant d'una esperança vaga, il·lusòria. Però per molts adeptes que reuneixin aquests ideals “mai faran un bosc”.

En la seva illa, el diumenge de rams se celebra portant branques

de teix, un arbre de fruits verinosos que ha proporcionat fusta per a arcs de guerra i caixes de morts. També Catalunya coneix sobradament la impossibilitat de veure's com un conjunt, com un bosc, com una comunitat. Aquí tampoc no vivim en un món assentat “on les coses hi són sense més ni més”, sinó que estem sotmesos a una incertesa que perdura i creix, que minva una mica i retorna.

Seria molt fàcil qualificar les noranta-vuit cartes que Jordi Arbonès i Albert Manent van bescanviar entre novembre del 1959 i juliol del 1996 com un testimoni històric que permet conèixer l'ensulsiada de la guerra, l'exili i la resistència a l'in-

EPISTOLARI
ARBONÈS-
MANENT
ACURADERAMON
FARRÉS
PUNCTUM
182 PÀG./16€

terior del país. En les cartes, reunides amb cura per Ramon Farrés, hi afloren punts de vista rellevants, però el nervi no és ben bé la principal informació que en podríem extreure.

Ja d'entrada és sorprenent que tot i que la correspondència és regular i que els dos personatges es tutegen, no són realment amics. Arbonès, fins a la carta seixantatena, no esmenta mai cap circumstància familiar: el que els uneix són, doncs, els dàtils de l'esperança. Tampoc estem realment davant d'un diàleg, perquè Albert Manent assumeix només el paper del mantenidor de la flama. Amb els seus amplis coneixements i relacions és una veu que pot garantir que la pàtria existeix i que les coses es mouen. Per a Manent, aquesta correspondència és un de molts fils que sosté a les mans i el seu interès per col·leccionar les revistes de l'exili difícils d'aconseguir de vegades eclipsa els problemes vitals que ha d'assumir el seu amic de ploma a l'Argentina. Els primers anys, les ganes d'ajudar són sinceres, però el 1996, ja “no és gaire fàcil” ajudar l'amic que encara busca desesperadament encàrrecs de traduccions per sobreviure.

Jordi Arbonès va aconseguir publicar noranta-sis llibres traduïts al català –i tres dels seus manuscrits encara ara continuen inèdits– i un nombre semblant a l'espanyol. En aquestes cartes, ell hi posa tota la il·lusió i fa que la figura de Paul Muldoon, el poeta irlandès, recobri el sentit: els dàtils es poden convertir en els fruits del teix, però l'arbre verinós alhora pot esdevenir una palmera en el desert. Què va impulsar Arbonès a fer la feina menuda i ingrata del traductor, un llibre rere l'altre, sense cap xarxa de seguretat a sota? Llevar-se a les sis del matí, dissabtes i diumenges inclosos, per fer dues hores de traducció abans que el món desperti, ¿quin sentit pot tenir? Avui, que ha esdevingut tan normal no indicar ni a quina llengua d'aquest país, català o espanyol, s'ha traduït un llibre, potser seria convenient que ens tornéssim a fer aquesta pregunta. ♦♦

Lorenzo: la mentida, el refugi i l'obertura

JOAQUIM ARMENGOL

Sovint la literatura és víctima de les paraules mateixes que, de tan mal usades com estan, banalitzen i malversen el propi significat. És el cas de les tires que vesteixen una gran quantitat de llibres i llibrets amb els seus anatemes grandiloqüents. Extretes del seu context crític, aquestes cites pomposes posen en qüestió alguna cosa més que la intel·ligència del lector. De vegades hi trobem elogis desconcertants, d'altres només engalipen i prou. Tanmateix, l'eficàcia deu ser indiscutible. Tant se val, ¿a qui interessa aquesta mena d'honestat? *Tu i jo*, la darrera novel·leta de Niccolò Ammaniti, una obra mestra!

Tu i jo no és pas una obra mestra, però sí que és un llibre ben es-

crit que posa en relleu un dels temes universals en la literatura: la pèrdua de la innocència. Ammaniti exposa de manera viva i amb naturalitat la confrontació de la infància adolescent amb la realitat dels adults a través del dolor, la malaltia i el retrobament. Per fortuna, sense rabejar-s'hi i lluny del desmai sentimental. Lorenzo és un adolescent introvertit i amb un imaginari personal que exclou l'altre. Dins aquest món tancat i reclus, només hi ha lloc per al nucli familiar més estricte. El pas de la infància adolescent a la vida adulta comportarà també el trencament i l'obertura, el sentit amatent de l'alteritat. L'univers particular i idíl·lic, el refugi de la mentida on s'aferra aquesta criatura, s'esmicolarà davant l'aparició d'Olivia, una germanastra mig oblidada i drogoaddicta que el farà entrar en una espiral de consciència. Els mecanismes ado-

TUIJO
NICCOLÒ AMMANITI
TRADUCCIÓ DE
JOANCASAS
ANGLE/ANAGRAMA
128 PÀG./14,90€

lescents de defensa, de gran dimensió imaginativa, davant l'amenaça real del món exterior que paralitza Lorenzo, passaran finalment avall.

Ammaniti fa servir el *flashback*, el to distès, amable i tendre de l'època juvenil, captant molt bé l'angoixa de l'adolescent i la seva fragilitat commovedora, com també la seva resistència innata i l'emoció puntual. En cap moment estigmatitza ni moralitza, senzillament exposa els fets amb una prosa senzilla que flueix a la perfecció. M'hi sobra la història que s'explica a l'avia moribunda, un inserit amb poca veritat que sembla inspirat en *El nedador*, de John Cheever, i que, entaforat al tram final de la història, penso que té la simple finalitat d'omplir un parell més de pàgines. Tret d'això, la narració d'Ammaniti és francament impecable i rodona, just per vendre's la mar de bé. ♦♦